

Høringsuttalelse til rapporten Gjennomgang av Norsk Kulturråd

TIRU ESARK-03-201400052-13

Hva saken gjelder:

Kulturdepartementet har sendt rapporten Gjennomgang av Norsk Kulturråd ut på høring. Høringsfristen er 15. august. Byrådets høringsuttalelse sendes innen fristen, mens vedtak i Komite for kultur, idrett og næring ettersendes etter behandling.

Kulturdepartementet nedsatte i desember 2013 en utredningsgruppe som fikk i oppdrag å gjennomgå Norsk kulturråd. Rapporten ble overlevert til kulturministeren 2. juni 2014.

Rapporten inneholder en beskrivelse av Norsk Kulturråds organisasjon og hvilke oppgaver de er satt til å løse. Det er også gjort rede for utviklingen av oppgaver siden opprettelsen av Norsk Kulturråd i 1965, og disse er i rapporten inndelt i henholdsvis armlengdesoppgaver og direktoratsoppgaver. Førstnevnte gjelder oppgaver som baserer seg på kunst- og kulturfaglig skjønn, altså forvaltning av støtte til kulturfeltet og rådgivning, mens sistnevnte utgjøres av oppgaver pålagt av departementet, så som utviklings- og forvaltningsoppgaver på ABM-feltet, internasjonalt arbeid og sekretariat for Den kulturelle skolesekken. Etter en kortere gjennomgang av kulturråd i England, Danmark, Sverige og Finland, følger hoveddelen av rapporten med vurderinger og anbefalinger. Til sammen 20 punkter med anbefalinger er foreslått under overskriftene Oppnevning og sammensetning av råd og fagutvalg, Organisering av armlengdesoppgaver og Organisering av direktoratsoppgaver.

Byrådet mener at:

- Forslaget om rådet som en overbyggende strategisk og kulturpolitisk, partiuavhengig, aktør, er god.
- Rådet vil imidlertid få en større definisjonsmakt enn i dag, og det stilles spørsmål ved om dette faktisk bidrar til en maktspredning som ønsket, og om kunsthøgskolekompetanse er høyt nok prioritert blant kriteriene for kompetanse i rådet.
- Storbyene må inkluderes som forslagsstiller av rådsmedlemmer til valgkomitéen. Likeledes må den geografiske spredningen i utvalg og komitéer ivaretas og tydeliggjøres.
- Ønsket om å skape oversikt via en overføring av relevante aktører fra Post 74 til Norsk kulturfond støttes. Likeledes bør institusjoner og organisasjoner med fast driftstilskudd overføres Kulturdepartementets Post 78, og Norsk Kulturråds rolle som støttespiller for prosjekter og tidsavgrenset driftsstøtte bør styrkes.

Begrunnelse for fremleggelse for bystyret/komite for kultur, idrett og næring:

Byrådets fullmakter § 7, vedtatt av bystyret 28. november 2011 i sak 260/11:

Høringsuttalelser i prinsipielle saker som samtidig innebærer politiske avveininger, skal avgis av bystyret. Saken ansees å være prinsipiell og inneholder politiske avveininger og avgis av bystyret.

Forretningsutvalget behandlet saken i møtet 100614 i sak 146-14 og fattet blant annet følgende vedtak:

«Høring om utredningsrapport om Norsk Kulturråd. Komite for kultur, idrett og næring avgir høringsuttalelse.»

Byrådet innstiller til komite for kultur, idrett og næring å fatte følgende vedtak:

Bergen kommune avgir høringsuttalelse til rapporten Gjennomgang av Norsk Kulturråd slik denne uttalelsen er oppsummert i saken.

Dato: 19. august 2014

Dette dokumentet er godkjent elektronisk.

Ragnhild Stolt-Nielsen
byrådsleder

Helge Stormoen
byråd for kultur, næring, idrett og kirke

Vedlegg: Rapporten Gjennomgang av Norsk Kulturråd

Saksutredning:

Kulturdepartementet har sendt rapporten Gjennomgang av Norsk Kulturråd ut på høring. Desember 2013 nedsatte Kulturdepartementet en utredningsgruppe, som fikk i oppdrag å gjennomgå Norsk kulturråd. Rapporten ble overlevert til kulturministeren 2. juni 2014, og er sendt bredt ut på høring med frist 15. august.

Rapporten inneholder en beskrivelse av Norsk Kulturråds organisasjon og hvilke oppgaver de er satt til å løse. Det er også gjort rede for utviklingen av oppgaver siden opprettelsen av Norsk Kulturråd i 1965, og disse er i rapporten inndelt i henholdsvis armlengdesoppgaver og direktoratsoppgaver. Førstnevnte gjelder oppgaver som baserer seg på kunst- og kulturfaglig skjønn, altså forvaltning av støtte til kulturfeltet og rådgivning, mens sistnevnte utgjøres av oppgaver pålagt av departementet, så som utviklings- og forvaltningsoppgaver på ABM-feltet, internasjonalt arbeid og sekretariat for Den kulturelle skolesekken. Etter en kortere gjennomgang av kulturråd i England, Danmark, Sverige og Finland, følger hoveddelen av rapporten med vurderinger og anbefalinger. Til sammen 20 punkter med anbefalinger er foreslått under overskriftene Oppnevning og sammensetning av råd og fagutvalg, Organisering av armlengdesoppgaver og Organisering av direktoratsoppgaver.

På bakgrunn av regjeringens ønske om å gjennomføre en frihetsreform i kulturpolitikken, som skal føre til økt maktspredning, høyere kvalitet og bredere finansiering av kulturlivet, var mandatet til utredningsgruppen å gjennomgå Norsk Kulturråds arbeidsform og organisering. Dagens organisasjon og oppgaver skulle beskrives, for så å vurdere om oppgavesammensetningen er hensiktsmessig og komme med forslag til eventuell alternativ oppgavesammensetning eller organisasjonsmodell. Premisset er dessuten at Norsk kulturråd videreføres og at rådet (det kollegiale organet) skal være autonomt i saker det får til beslutning. Det er også presisert at Norsk kulturfond skal bevares som en samlet, nasjonal finansieringskilde og kan ikke deles opp i regionale fond.

Norsk kulturråd er et nasjonalt forvaltningsorgan, som har hele landet som virkeområde. Det består av et kollegialt organ og en fagadministrasjon. Fagadministrasjonen er sekretariat for rådet, Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere og Fond for lyd og bilde, samt utfører oppgaver for Kulturdepartementet. Samlet forvaltes og viderefordes det i 2014 kr. 1,16 milliarder. Post 74 er en budsjettpost som er overført fra Kulturdepartementet, og som nå forvaltes av rådet.

Høringsuttalelse fra Bergen kommune:

Målet for utredningsgruppens arbeid om maktspredning, høyere kvalitet og bredere finansiering av kulturlivet, er viktige og aktuelle problemstillinger. Bergen kommune har tillit til at de forslag som utredningen er kommet til, er basert på en grundig drøfting. Sett fra Bergen kommune sitt ståsted er flere av forslagene relevante, mens det samtidig stilles spørsmål ved konsekvensene av enkelte av forslagene, og om de overordnede målene for rapporten oppnås. I denne høringsuttalelsen fra Bergen kommune fremkommer derfor både konkrete forslag til endringer og mer overordnede betraktninger som ønskes tatt med i det videre arbeidet.

Overordnet mener utredningsgruppen at de foreslåtte anbefalingene vil bidra til maktspredning, forenkling og transparens. I forslagene fra utredningsgruppen er det særlig vanskelig å se at målet om maktspredning oppnås. Rådet (det kollegiale organet) krymper, og får større definisjonsmakt ved at dette både skal velge representanter til fagutvalgene og til stipendkomiteene. Slik Bergen kommune ser det, fremstår dette som en konsentrasjon av makt, stikk i strid med intensjonen.

I rapporten foreslås flere endringer, som ikke følges opp eller oppklares. Til eksempel foreslås det drastiske endringer i sammensetning og oppnevning av råd og utvalg, samtidig som disse tillegges nye og utvidete arbeidsoppgaver, blant annet forvaltningen av post 74.

Utover de mer generelle anmerkninger til rapporten, er høringsuttalelsen fra Bergen kommune knyttet opp til følgende anbefalinger:

Pkt. 1. Utredningsgruppen anbefaler at det videreføres en struktur med et råd og med fagutvalg nedsatt av rådet. Rådet videreutvikles som strategiorgan som har som hovedoppgave å sikre en god og hensiktsmessig fordeling av midlene i Norsk kulturfond samt å tilrettelegge for en helhetlig forvaltning i fagutvalgene og for utvikling i kulturfeltet.

Pkt. 2. Rådet skal være bredt sammensatt og skal bestå av medlemmer med kompetanse innenfor kunst- og kulturfeltet, organisasjon og ledelse, økonomi, forskning og utvikling. Medlemmene skal ikke representere særskilte kunstfelt. Medlemmene bør ha innsikt i det kulturpolitiske systemet.

Kommentar pkt. 1 og 2:

Ideen om en strategisk overbygging og en gruppe som tar tilbake rollen som en kulturpolitisk aktør, uavhengig av partipolitikk, er svært god. Det er flere aspekter ved dagens ordning som oppleves problematisk, blant annet at rådsmedlemmer fungerer som talspersoner for spesifikke fagfelt, noe som kan gå på bekostning av å tenke strategisk om kunst- og kulturfeltet i sin helhet. Samtidig synes det tydelig at det foreslåtte rådet vil få en større definisjonsmakt enn det rådet har i dag. Det stilles også spørsmål ved kriteriene for ønsket kompetanse blant rådets medlemmer, og om dette vil gå på bekostning av kunst- og kulturfaglig kompetanse, oversikt og forståelse. Da det foreslås at dette rådet skal velge både fagutvalg og stipendkomiteer, er deres kunstfaglige innsikt essensiell.

Pkt. 4. Det nedsettes en valgkomité som utarbeider forslag til sammensetning av rådet. Kulturdepartementet utarbeider retningslinjer for valgkomiteens arbeid. Fylkeskommunene eller andre definerte regionale enheter gis rett til å foreslå rådsmedlemmer overfor valgkomiteen.

Kommentar pkt. 4:

Storbykommunene bør være blant de 'andre definerte regionale enheter' som gis rett til foreslå rådsmedlemmer for valgkomiteen. De fem storbyer er store tilskuddsgivere, større enn fylkeskommunene, og jobber tett på de sentrale kulturelle og kunstneriske miljøene i Norge.

Pkt. 6. Rådet oppnevner fagutvalgene og gir retningslinjer for fagutvalgenes arbeid og for de ulike avsetningene.

Kommentar pkt. 6.

Dette sees som riktig med tanke på å øke muligheten for strategisk tenkning i rådet, men fordrer både kunstfaglig kompetanse og inngående kunnskap om hele landets kunst- og kulturfelt. Det settes også spørsmål ved hvordan fagkunnskap fra de enkelte utvalgene skal kunne formidles til rådet, når utvalgene ikke lenger ledes av rådsmedlemmer.

Bergen kommune understreker også utredningsgruppens merknad om viktigheten av at sammensetningen i fagutvalgene sikrer en bred geografisk representasjon.

Pkt. 9. Forvaltningen av statens stipend og garantiinntekter legges til rådet. Disse fordeles av egne stipendkomiteer oppnevnt av rådet. Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere avvikles.

Kommentar pkt. 9:

Et av de overordnede målene for anbefalingene er å skape sammenheng mellom stipend og prosjektmidler, og på den måten gjøre det mulig å se mer overordnet på tilskudd til de enkelte fagfeltene. Her foreslås det imidlertid egne komiteer for stipendarbeidet, uavhengig av utvalgene som behandler prosjektsøknader. Det stilles spørsmål ved rådets mulighet for helhetlig oversikt over tilskudd til fagfeltene.

Rådets foreslåtte syv medlemmer vil få samme mandat til å oppnevne stipendkomiteer som tidligere var fordelt på et høyt antall kunstnerorganisasjoner. Nominasjonen av kandidater foregikk gjennom en demokratisk prosess der organisasjonenes medlemmer stemte inn kandidater til stipendkomiteene. I utvalgets forslag skal syv personer foreta denne oppgaven. Det fremstår som en betydelig maktkonsentrasjon.

Bergen kommune vil samtidig bemerke at denne endringen også kan være positiv for enkelte fagfelt. Dagens ordning fratar kunstnere og kulturarbeidere som ikke er organisert innflytelse. Et eksempel er filmbransjen, der mange av filmkunstnerne ikke passer inn verken i Filmforbundet eller Produsentforeningen.

Pkt. 10. Tiltak på post 74 som eger seg for en kunstfaglig vurdering, legges inn i Norsk kulturfond. Øvrige tiltak som i dag ligger på post 74, flyttes til andre poster på Kulturdepartementets budsjett.

Pkt. 11. Post 56 avvikles. All støtte fra Norsk kulturfond bevilges over én post, post 55, på de respektive kapitler/fagområder på Kulturdepartementets budsjett.

Kommentar pkt. 10 og 11:

Ideen om å skape oversikt og gi mulighet for å se kunstfeltene i en større sammenheng er god. Disse to anbefalingene kan være med å tydeliggjøre søknadsprosesser, skape forutsigbarhet og gjøre kulturpolitiske prioriteringer tydeligere. Samtidig fordrer det en vesentlig kunstfaglig innsikt og forståelse å bevilge tilskudd til både prosjekt og drift. Ved å overføre relevante aktører fra Post 74 inn i Norsk kulturfond, reises det spørsmål om det skal avsettes en prosentvis fordeling av midler til drift og prosjekt, eller hvordan forholdet mellom drift og prosjekt skal være. Anbefalingene synes ikke i tilstrekkelig grad å belyse konsekvensene som anbefalingene kan medføre, og bidrar til at det skapes unødig usikkerhet på disse punktene.

Ovenstående problemstillinger tatt i betraktning mener Bergen kommune at institusjoner og organisasjoner som mottar fast driftstilskudd bør overføres Kulturdepartementets post 78, eller andre aktuelle poster. Til eksempel ligger i dag institusjonsteatre under departementet, mens like varige tiltak innen samtidsfeltet ligger hos Norsk Kulturråd. Bergen kommune ønsker at Norsk Kulturråds rolle som støttespiller for prosjekter og tidsavgrenset driftstøtte bør styrkes, og kan forvaltes samlet under en post slik rapporten foreslår, men dette må da få konsekvenser for hvordan fagutvalgene organiseres.

Pkt. 12. Ordninger, tilskuddsformål og utvalgs- og komitéstrukturer gjennomgås med sikte på forenkling og samordning og for å sikre en fleksibel og transparent forvaltning av fonds- og stipendmidler.

Kommentar pkt. 12:

En forenkling og samordning kan være positivt og gi mulighet for å få en større oversikt over fagfeltene, samt skape transparen. Men det er også en fare for at fagspesifikk innsikt og kunnskap blir svekket, og det er viktig å sikre at særinteresser innenfor det enkelte fagfeltet ivaretas. Om for eksempel stipendkomiteene til litteratur slås sammen, vil det oppstå et spørsmål om hvordan forholdet mellom skjønnlitteratur og faglitteratur avveies.

Pkt. 15. *Arkivutviklingsoppdraget overføres Riksarkivaren.*

Kommentar pkt. 15:

Bergen kommune tar anbefalingen om overføring til etterretning. Slik Norsk Kulturråd har praktisert fordelingen av utviklingsmidlene til arkiv, har det manglet søkbare midler for arkivinstitusjoner. Dette har vært en stor mangel, særlig tatt i betraktning at museene har kunne søke om utviklingsmidler til sine arkiv.

Når Riksarkivaren overtar utviklingsansvaret for hele arkivsektoren, og ikke bare den statlige delen av denne, så forutsetter Bergen kommune at det medfølger innsatsmidler til fordeling også i den ikke-statlige delen av arkivlandskapet. Midlene bør inkludere mulighet for driftsstøtte.

Pkt. 16. *Post 77: Forslaget om at Post 77 (eksklusive sikringsmidlene) omgjøres til søkbare utviklingsprogrammer med klare mål. Innenfor avsetningen etableres det såkornsmidler som kan sikre igangsetting av for eksempel digitale utviklingsprosjekter.*

Kommentar pkt. 16:

Midlene på post 77 til prosjekter og utvikling er svært lave. Bergen kommune støtter å begrense kulturrådets egen prosjektdrift og at midlene overføres til aktørene. Samtidig ønskes det at disse midlene økes vesentlig. Det er stort behov for prosjektmidler til å løfte tradisjonelle oppgaver som innsamling, bevaring, samlingsforvaltning og formidling. Nyskaping er viktig og bør ivaretas, men krav om at det alltid skal være nyskaping kan hindre støtte til gode og essensielle prosjekter.

Pkt. 19. *Det tydeliggjøres at Kulturrådet, inkludert Norsk kulturfond, har ansvar for å se helhetlig på behovene i kunstfeltet, uavhengig av nasjonale skillelinjer.*

Kommentar pkt. 19:

Bergen kommune presiserer det det helhetlige perspektivet også må gjelde kulturvern og museumssektoren.

Pkt. 20. *Flertallet anbefaler at det kollegiale organet og fagadministrasjonen får hvert sitt navn, henholdsvis Styret for Norsk kulturfond og statens kunstnerstipend (Kulturstyret) og Kulturrådet.*

Kommentar pkt. 20:

En tydeliggjøring i form av navneforandring synes hensiktsmessig om de foreslåtte anbefalingene i rapporten følges. Det settes likevel spørsmålstegn ved om de foreslåtte navn er dekkende, og spesielt forkortelsen Kulturstyret sammen med Kulturrådet gjør differanseringen mellom de to instanser uklar.